

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru economi numai 4 cor. pe an

Pentru România pe an 15 Lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se socotesc după tariful cu
prețuri foarte moderate.

Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

Procesul „Libertății“.

Osîndirea noastră pentru lupta dusă în alegeri, cu 3 luni arest și 800 cor. bani! —
Ungurii — nu-'s națiune!, așa a hotărît tribunalul din Cluj!

Săptămîna trecută dl *Stefan Popp*, fostul nostru redactor responsabil, a căpătat pe neașteptate citație dela tribunalul din Cluj, ca să se înfățișeze la pertractarea celor două procese ce s'au pornit contra „Libertății“ pentru doi articolași scriși în toiul luptei de alegeri întru însuflețirea alegătorilor români, — pertractare pusă pe Mercuri în 19 Septembrie n.

Redactorul nostru dl *Popp* s'a înfățișat naintea curții cu jurați însoțit de dl *Dr. Cassiu Maniu*, avocat în Cluj, ca apărător.

Pertractarea a fost destul de interesantă, ținută fiind la înălțimea unei pertractări de proces politic-național, și dl apărător, vrednicul avocat dl *Dr. Cassiu Maniu* (fratele deputatului *Dr. Iuliu Maniu*) a silit pe tribunal a aduce în o cauză foarte simțită pentru Unguri, o hotărîre, caracteristică și jignitoare îngîmfării lor.

Procesul s'a sfîrșit, firește, cu osîndirea redactorului nostru și condamnarea foii la o grea amendă în bani.

Iacă raportul despre pertractare:

La ora 8 1/2 s'a constituit curtea cu jurați. Din 26 jurați de față, s'au tras prin soarte numele alor 12 care să fie judecătorii. Ei au jurat că vor judeca cu dreptate. „Așa să-mi ajute Dumnezeu“, zicea fiecare cu mâna pe inimă.

Au început întrebările acuzatului. Președintele tribunalului întreabă pe dl *Popp* ungurește cum îl cheamă. Îi răspunde. „De unde ești?“ La asta dl *Popp* nu-i mai răspunde, ci cere să i-să pună întrebările românește, că dsa nu știe destul ungurește și peste tot vrea să se folosească de dreptul limbei sale.

Președintele, un nervos și jumătate, să învîrte înșepat în scaun, și zice încrunțat redactorului: „Cum să nu știi ungurește? Doar ai învățat în școală ungurească?!“ — Dl *Popp* își susține dreptul de a răspunde românește.

Să pune dar' în aplicare tălmăciul. La întrebarea că de ce a publicat articoliile aceștia plini de ură contra neamului unguresc?, dl *Popp* răspunde, că

— „Articoliile nu-'s scriși contra Ungurilor, ci pentru încurajarea alegătorilor români și contra potrivnicilor politici din lupta de alegere, cum e scris limpede în articoli că aceia nu-'s Ungurii, ci pot fi și Români cari s'au rupt dela partid.

— Dar de ce să vorbește aci și de Iancu care a fost capul răsculaților făcători de rău?

— *Iancu*, — le răspunde îndată dl *Pop*, — a fost om vrednic, și numele lui încă a fost citat în articoli numai pentru încurajarea și însuflețirea alegătorilor din partidul nostru, dar' nu contra popoului maghiar.

Să cetesc în traducere articoli im-

pricinați. Dl apărător *Dr. Cassiu Maniu* află că într'un loc traducerea e falsă. Anume versul lui *Eminescu* „Cine-a îndrăgit străinii“ e rău tradus. Cere schimbarea. Tălmăcii țin că e bine tradus. Dl *Dr. Maniu* cere a să primă propunerea d-sale. Președintele o respinge dela sine fără hotărîre din partea tribunalului. Pentru asta dl *Dr. Maniu* însinuă caz de nulitate.

Intrebările.

După cetirea articolilor, procurorul își prezintă întrebările ce sunt a se pune juraților privitor la acești articoli. Întrebările sunau așa:

„Adevărat e, că red. *St. Popp* prin publicarea articolului „N'auziți Români!“ din Nr. 17—1906 al foii „Libertatea“ a ațîțat naționalitatea română în contra națiunii maghiare? Da sau ba?“

Adecă, vezi d-ta, procurorul face pe Români „naționalitate“, iar pe Unguri „națiune“, spre deosebire și înălțare peste ei! Dar și-a dat în pe-tec! Căci vrednicul apărător al nostru dl *Dr. Cassiu Maniu*, l'a prins îndată de frac și l'a oprit în îngîmfatul său zbor spre nori.

„Nu primesc forma asta a întrebării — a zis dl *Dr. Maniu* — ci cer, ca să se zică: „Adevărat e că a ațîțat naționalitatea română contra naționalității maghiare“, căci legea nu recunoaște nici Ungurilor altă numire, decît de naționalitate, ca și Românilor.

— Eh, eh!.. face nervosul președinte, ca și cum ar vrea să zică: așteaptă numai până ți-om face pe voe!

— Cer hotărîre asupra propunerii mele. Și le arată paragraful.

Tribunalul să retrage pentru a hotărî.

Ungurii — nu-'s „națiune“!

Retrăgîndu-să și căutînd în lege, dl președinte »Eh-eh!« a aflat că-i chiar așa cum apărătorul nostru le-a spus! Deci ce să facă? Că de lasă în întrebare vorba „națiune“ lîngă maghiară, e contra legii și e rău! Să-i scoboare pe Unguri în titlu alături cu Români, nu le vine la socoteală. Ce să facă? Să pune tribunalul și hotărîrește, că șterge titlu de »națiune« pe care o dase Ungurilor procurorul, și nu le mai zice nici cum, numai »Unguri«. Adecă așa: »a ațîțat naționalitatea română contra Ungurilor!«

Și astfel există, din acest incident, hotărîre judecătorească, hotărîrea tribunalului din Cluj, că Ungurii — nu-'s „națiune“, iar „naționalitate“ nu vreau să fie; atunci ei ce-'s?

Alt bucluc.

Dar' prin aceea că li-a zis în întrebare simplu „Unguri“, tribunalul s'a băgat în alt bucluc. Apărătorul nostru n'a primit nici formularea asta a întrebării, pentru-că legea zice lim-

pede, că poate fi pedepsit cel-ce a ațîțat o naționalitate contra alteia, dar' o ațîțare contra „Ungurilor“ nu prevede, nu pedepsește. Deci tribunalul a căzut în altă greșală de definiție, întrebarea e rău formulată, — pentru-ce și însinuă nulitate!

Acuza.

Să dă cuvînt procurorului pentru a-și rosti vorbirea de acuza. Trimisul procuraturii, un tinăr, *Dr. Dorgó*, să ridică și în două minute gată tot: e cu totul nepregătît, nu poate îndruga zece vorbe, n'are ce, articoliile încă nu-i dau pricină de a să acăța de ei, numai atîta zice juraților, că să încerde în mintea sănătoasă a lor, ca să vadă că aci, deși nu să vorbește nicăiri de Unguri, dar' scriitorul la Unguri s'a gîndit cînd a scris, contra lor a ațîțat, — să-l declare vinovat! Încolo nici un razim pe lege, nici o pomenire că legea cum și unde ar cere pedepsirea gîndului cuiva, pe care o cere el.

Apărarea.

Dl *Dr. Cassiu Maniu* ia în apărare pe acuzat. Liniștit și demn, d-sa arată deplina netemeinicie a acuzei. Procurorul, zice dl *Dr. Maniu*, s'a și pus pe un punct de vedere resignat, înghețat, și nu s'a silit nici să mai caute ceva „dovezi“ împotriva acuzatului. Și eu îl înțeleg bine, căci nici nu poate găsi probe, n'are ce aduce nainte contra acuzatului, căci în articoliile implicate nu află temeiul pentru acelea! Și așa să face că din „înțelepciune“ tace. — Roagă pe jurați să țină în vedere, tocmai cu mintea sănătoasă la care s'a provocat procurorul, că articoliile sunt scriși în toiul de alegeri, cînd toate partidele fac apel la simțămintele alegătorilor. E vădit, că și acești articoli n'au avut alt scop, decît încălzirea simțămintelor alegătorilor din partidul pe care foaia îl slujește, și nu sunt nici decît scriși contra neamului unguresc, căci doar' nu era vorba de o luptă între națiunea română și cea maghiară, ci de lupte a partidelor politice între sine în jurul alegerilor. — Explică înțelesul poeziilor citate (Doina lui *Eminescu*, „Cine-a îndrăgit străinii, mîncă-ar inima câinii“) care privește pe alegătorii Români ce s'ar fi dat pe partea străinilor, dar' nu poate fi îndreptată contra neamului maghiar. Totul a fost scris pentru a aduna la un loc pe Români în o tabără, ca să-și exercite toți la un loc dreptul cetățenesc ce li-l dă legea! Articoliile înșiși eschid ori-ce altă înțelegere, vorbind apriat de potrivnici politici, cari pot fi și Români răslețiți, și vorbesc de faptele guvernelor, dar' nicăiri de neamul maghiar. — Procurorul, zice, a pușcat peste țîntă cînd cu ori-ce preț vrea să scoată aci pe Maghiari ca țîntă a articolilor, pe cînd să știe că și între Români sunt partide deosebite, și articoliile sunt evident scriși contra acelor partide cari nu erau pe o părere cu partidul căruia această foie îi servea.

Fiind din acestea vădit, că aci nu poate fi vorba de ațîțare contra naționalității maghiare, cere juraților să aducă verdict drept: să declare nevinovat pe redactorul acuzat.

Procurorul mai înșirue vre-o zece vorbe. Zice numai atîta, că el tot crede că scriitorul la Unguri s'a gîndit cînd a scris. Căci doar' Români nici nu-'s de mai multe partide, ei au mers în luptă ca un singur partid ca să alunge din cercuri deputații unguri, deci numai contra Ungurilor au putut fi scriși articoli, și zice juraților: Dl apărător contează pe naivitatea dvoastră cînd vrea să vă facă să credeți altfel.

Dl *Dr. Maniu*: Dl procuror n'are drept că Români ar fi intrat în alegeri ca un singur partid. Dar' Ciocan la Năsăud, dar' Butean la Beiuș, dar' Burdea la Caransebeș, dar' ceilalți deputați guvernamentali Români, ca ce au intrat în lupte? Nu cu program contra celui național-român? Deci iaca au fost Români cărora le-a sunat cele scrise. Deci eu cînd vă rog să judecați cu mintea sănătoasă, nu întemeiez pe navitatea dvoastră, dl jurați; navitatea vrea s'o exploateze cel-ce n'are dovezi, dar' noi care avem dovezi și dreptatea pe partea noastră, nu umblăm după folosirea naivității, ci cel-ce nu are dreptate și dovezi! Dl procuror nu să facă dsa naiv, că noi nu ne facem!

Cere de nou declararea acuzatului de nevinovat.

Jurații să retrag să hotărască. Peste vre-un sfert de cîas reîntră, vestind că l'au declarat pe acuzat de vinovat în amîndouă procesele.

Să retrage tribunalul spre a crol pedeapsa. În cîteva minute reîntră și dictează:

trei luni arest de stat și pentru fiecare articolu cite 400 cor., de tot 800 cor. pedeapsă în bani.

Procurorul să declară mulțumit cu pedeapsa. Apărătorul și osînditul înștiințează recurs la Curie.

Inimile bune — răspund!

— Pe altarul culturai române. —

„Mărire fie Celui ce ne-ai ardat nouă lumina! căci lumina, învățătura, cultura e viețea“.

Jertfă au adus în săptămîna din urmă pe altarul culturai, luminării neamului românesc, pentru gimnaziul din Brad, următorii frați vrednici:

Virgiliu V. Bontescu, contabil în Brünn (Moravia) cor. 10—
Însoțite de următoare îmbărbătări:

„După un lung sir de ani de muncă pe băncile școlai, — ajutîndu-mi Dzeu să-mi pot cîștiga bucătura de azi pe mine în sudoarea feței mele, mulțumită culturai, de care am avut parte. — trimit și eu cu drag de-ocamdată o fărîmătură modestă din această bucătura, pe altarul națiunei, — cu dorința arzătoare, de a putea vedea, cit mai cu grabă ridicîndu-să mareș gimnaziul din Brad, revărsînd lumina binefăcătoare în mijlocul falnicului Zarand, — crescînd și însuflețînd și demni de strămoși, — pentru neam, religie și glia strămoșească! S'ajute Dzeu să ne vedem visul împlinit, cit mai curînd!“

»Din stejar, stejar răsare!« Brav tiner! Vrednic Român!

Ioan Roșu, cantor, Straja cor. 1—
Georgiu Zaharie, plugar
Hidvég » 3—
N. N., *Hidvég* » 1—
Zamfira Mailat » —20
Iosif Boca, preot, Cerubăcîinț » 20—
Ioan Sturza, plugar, Bunin-
gina » 10—
George Faur, plugar, Caiane-
lul-de-sus » 10—
Ioan Roșu, not. cer. Turdaș » 20—
Dr. C. Popovici, adv. Beiuș » 10—
cu urarea: „*Nobilul scop să se îndeplinească cit mai curînd!*“

Romul Raca, plugar, Bouța-
riul inf. » 5—
Ilie Horhoiu, sergent major,
13/31 Reg., Alba-Iulia . . » 5—
Alex. Maroși, propr., Roșia » 5—
Simion Gruescu, ec., Glogon » 5—
care scrie:

„Trimit pentru fondul gimnazial acești bani ca ajutor de bună-voie. Sunt om trecut de 70 ani și zic: Dzeu să ne ajute tuturor, ca să ne luminăm și să scăpăm de ocara străinilor!“

Dimitrie Ivașcu, preot, Mermezeu-
Văleni cor. 5—
Ioan Pascu, plugar, Mer-
mezeu-Văleni » 5—
Azente Marșău, plugar, So-
codor (Arad) » 5—
Sofron Crăciun, plugar, Stănița » 5—
Gerasim Narița, preot, Sohodol » 5—
I. Andreica, ec., Cămpeni » 5—
I. Coroiu, preot, Lozuri » 4—
I. Brîndușiu, com., Allios » 4—
Joja Opreșă, ec., F-Telek » 4—
Vasile Deciu, preot gr.-cat. » 2—
Iacob Grecu, primar, Copăcel » 1—

„Nu trebuie țermuri mari, trebuie numai inimă mare“, o scrie augusta Regina-poetă *Carmen Sylva*.

Da! căci nespuse de mult face o inimă mare“ pentru a neamului său înălțare.

Dă-ne Doamne inimă mare și ne-ai dat mintuire!

T. Liviu.

*

Jertfa Orăștiei.

(urmare și fine).

Suprasolviri benevole trimise la Concertul dat de teologi în Orăștie a treia zi de Paști 1906, în favorul fondului gimnaziului din Brad:

Din *Pricaz* (l. Orăștie) au trimis:

I. Vlad, preot 1 cor., *I. Petruțescu*, inv. 1 cor., *N. Voina*, inv. 2 cor., *I. Vlad*, inv. 1 cor., *N. Stîrcu*, teol. abs. 1 cor., *P. Doroga*, inv. 1 cor., *N. Mănuțiu* 1 cor., *Solomon Ivașcoi* 1 cor., *Opreana Davidescu* 1 cor., *Alex. Roșu* 1 cor., *Avr. Săbău* 1 cor., *I. Davidescu* 80 fil., *N. Davidescu* 80 fil., *Nagyözög István* 60 fil., *V. Costa* 60 fil., *Adam Stîrcu* 50 fil., *N. Stîrcu* 50 fil., *Savu Muntean* 40 fil., *I. Josan* 40 fil., *Mariuța Doroga* 40 fil., *Gh. Josan* 40 fil., *I. Stîrcu* 40 fil., *N. Grozav* 40 fil., *Gh. Pascu* 40 fil., *Luca Rus* 40 fil., *I. Doroga* 40 fil., *N. Ivașcoi* 40 fil., *I. Stîrcu* 40 fil., *Maria Doroga* 40 fil., *D. Doroga* 40 fil., *D. Petruțescu* 40 fil., *A. Stîrcu* 40 fil., *I. Petruțescu* 40 fil., *Maria Isdrailă* 40 fil., *I. Măglaș* 40 fil., *Spiridon Dan* 40 fil., *Avram Moga* 40 fil., *I. Davidescu* 40 fil., *N. Isdrailă* 40 fil., *P. Voina* 30 fil., *Spiridon Stîrcu* 30 fil., *Rudolf Zigler* 30 fil., *N. Dan* 30 fil., *N. Voina*, *D. Junie*, *I. Junie*, *Dionisie Lueș*, *I. Moiseș*, *I. Dan*, *I. Voina*, *I. Doroga*, *D. Stîrcu*, *Solomon Doroga*, *P. Stîrcu*, *Maria Stîrcu*, *Gh. Rusu*, *I. Sima*, *Solomon Davidescu*, *D. Davidescu*, *I. Petruțescu*, *N. Doroga*, *Solomon Stîrcu*, *N. Ivașcoi*, *N. Voina*, *D. Voina*, *Maxim Moiseșcu*, *I. Ivașcoi*, *P. Voina*, *I. Doroga*, *I. Călian*, *D. Grozav*,

P. Dan, D. Stîrcu, I. Moisescu, I. Grozav, I. Stîrcu, I. Stîrcu, I. Junie, I. Grozav, Solomon Stîrcu, D. Maniutu, N. Junie, Oprean Visarie, Solomon Doroga, I. Hanciu, Salomia Costa, N. Costa, I. Oprean, Gh. Lup, N. Davidescu, cite 20 fil.; Freilich Ignacz 12 fil., Adam Stîrcu, Solomon Stîrcu, Gh. Crăciun, Solomon Fulger, Solomon Pirva, Opreana Junie, Maria Doroga, N. Dan, I. Stîrcu, N. Stîrcu, Sofia Păcurariu, I. Stîrcu, N. Dan, D. Dan, Solomon Voina, I. Stanca, Solomon Stîrcu, D. Costa, N. Oprean, N. Davidescu, D. Stîrcu, I. Stîrcu, I. Doroga, N. Fulger, N. Lup, I. Argitiant, N. Brăcan, cite 10 fil.; N. Doroga 40 fil., Alex. Junie 20 fil., Sofia Voina 40 fil., I. Voina, prim., 1 cor. Suma 40 cor. 02 fil.

Din Balşa, au trimis:

N. Demian, preot 2 cor., Ana Demian, preoteasă 1 cor., I. Lucarel, inv. pens. 2 cor., Deonisie Giurgiu, inv. pens. 2 cor., T. Ioan a Sofiei, Maria Lucarel, sot. de inv., Todea Antone, Stănilă Nicolae a Stanchi, Stănilă Ioan a Stanchi, Stănilă Nicolae I. Iosif, Todea Petru, cantor, Todea Avram I. Nistor, M. Avram, crsnic, cite 1 cor.; Dudas Nicolae 40 fil., St. Ioan 20 fil., Popa Angel 40 fil., Todor Avram 40 fil., Hang Solomon 20 fil., Dudaş Avram 20 fil., Boca P. I. Ioan 40 fil., Todea Gafta 30 fil., Dudaş Anna 20 fil., Mânzat N. I. Const. 20 fil., Sas Ilie 20 fil., Todea Solomon I. Adam 40 fil., Mânzat Iosif 20 fil., Todea N. I. Adam 40 fil., Mihuş Alter 20 fil., Sorinca Ioan 20 fil., Sorinca Pavel 20 fil., Crişan Ioan 40 fil., Hang Saveta 20 fil., Todea Simion 40 fil., Mihuş Macarie 20 fil., Lucarel Petru I. Nic. 40 fil., Ionică P. I. Avram 20 fil., Giţu I. I. Nic. 60 fil., Mihuş P. a Anei 20 fil., Danciu Iosif 40 fil., Părău Chidon 10 fil., German Zofin 20 fil., Mihuş Nic. I. Petru 20 fil., Părva Const. 20 fil., Stef Petru 20 fil., Mihuş Petru Crsnicul 20 fil., Mânzat Nic. I. Ioan 20 fil., Todea P. I. Avram 40 fil., Demian P. Anea 40 fil., Tândău Nuţ 40 fil., Mânzat N. a Stanchi 50 fil., Todor Anna 20 fil., Todea Iliana 20 fil., Stanila Stancu 20 fil., Mânzat Ana I. Nic. 50 fil., Mihuş Saveta 20 fil., Geţiu I. a Stani 40 fil., Nan Nic. 20 fil., Beca Iliana 20 fil., Stanila Saveta I. Nic. 30 fil., Mihuş P. I. George 40 fil., Moga N. I. Ioan 40 fil., Moga I. I. Nic., Bora Petru, Nan Avram, Nan Petru, Boea Iacob, Moga N. I. George, Moga Avram a Mariei, Boca Avram I. Nic., Boca P. I. Ioan, Giurca Avram, Dascăr Nic. I. Nuţ, Căzan Sofia, Căzan Ana, Nan Marina, Mihuş Avram I. Nicolae, Mihuş Angel I. Petru, Moldovan Pasc, Dudas Ioan, cite 20 fil.; Boca Iosif I. Gligor 40 fil., Crişan I. I. Iosif 40 fil., Truţa Ioan 20 fil., Boca Gligor bogatu 20 fil., Boca Saveta 20 fil., Truţa Toma 20 fil., Todea Nuţ 40 fil. Total 34 cor. 50 fil.

Din Beriu, au trimis:

I. Trifon 3 cor., Biserica gr.-or. 5 cor., Nic. Popoviciu 1 cor., Luca Tomuţia 60 fil., Iosif Rusand 40 fil., P. Lupu 40 fil., Samoila Lupu I. Iacob 30 fil., Simion Cirlea 20 fil., I. Tim-

pean 20 fil., Solomon Murgoiu 40 fil., Ilie Tivaruţu 40 fil., Petru Damian 2 cor., Const. Şandru 40 fil., Marian Corbea, P. Cugerean, Avram Buldea, Avram Barboiu, I. Samoilesc sen., I. Ciuflea I. Iosif, I. Ciuflea Ivanou şi Simion Tomuţa, cite 20 fil.; Mariuţa Stenease 1 cor., I. Simileana 20 fil., Samoila Simileana 20 fil., Sam. Murgoiu 40 fil., George Stefanie 20 fil., Aftenie Costescu 20 fil., I. Stefanie I. Ion 40 fil., Adam Pescariu 40 fil., I. Avramuţu I. Germ. 20 fil., I. Lupu I. Ioan 40 fil., I. Tomuţia 20 fil., Tudosie Gruia 20 fil., Nic. Popa 60 fil., Solomon Ciumaşu 40 fil., Iosif Popa 60 fil., Samoila Lupu I. Alexă, Ioana Stefanie, Samoila Stenease, I. Visarie, Samoila Lăzăroiu, I. Tivaruşu, Ilie Mihalcea, D. Rob, cite 20 fil.; Samoila Stefanie I. Gerasim 50 fil. Suma totală 23 cor. 60 fil.

Din Rînghet, au trimis:

Simion Filimonescu, preot 3 cor., Lazar Stoica, inv. 2 cor., Teodor Filip I. Iuan 40 fil., Lazar Luca 20 fil., Paladie Iosif 20 fil., Iosif Stoica 20 fil., Lazar Oproiu 50 fil., Lazar Parastie 20 fil., David Filimonesc 40 fil., Nic. Paladie 1 cor., Iosif Giurgiu 20 fil., N. Ştefan 40 fil., Alex. Popoviciu 1 cor., Petru Indriu 20 fil., Iosif Sav 20 fil., David Stoica 20 fil., N. Dan 30 fil., N. Sav 30 fil., Timoftei Moţa 20 fil., Stoica Iosif 20 fil. Total 11 cor. 30 fil.

Trăiască cei-ce vor urma a răspunde prin trimitere de sume potrivite! Care cît poate!

"Libertatea" va publica cu drag în fruntea ei, numele tuturor cinstiţilor Români, cari vor mai trimite atari ajutoare de bună-voe!

O alegere nimicită.

La B. Ciaba poporul îşi alesese de deputat pe un Andrei Achim (Slovac maghiarizat). Dar fiindcă el prin o foaie a atîtat poporul contra „domnilor” şi a tuturor căputaşilor celor fără milă cu poporul, — Curia i-a nimicit alegerea, şi i-a luat şi dreptul de alegător şi de a putea fi ales timp de un an-de zile.

Acum e ferbere mare în acel cerc, că, vezi dta, domni, căputaşii, au nimicit alegerea singurului deputat ce intrase în dietă ca „deputatul prostimii”.

Fiindcă să face alegere nouă, alegătorii l-au rugat să primească a candida de nou şi el a primit, şi au de gînd să-l tot aleagă până trece un an, cînd va avea drept de-a intra de nou şi în dietă.

Ziarelor socialiste le cade bine cazul, căci au o dovadă mai mult pentru a atîta contra stărilor de azi din ţară, cînd unii „domni” cred că ei sunt totul, iar poporul ori oamenii lui, nimic.

noastre Ardelene şi bănăţene alături de cele din România şi de cele bucovinene), pare unul din acele vise frumoase, care nu să uită nici-odată, pe care e greu să le redai în slove“...

Noi întorcem vorba şi zicem: „Nu ştim dacă fraţilor noştri din liberul şi frumosul Regat, le-a părut ori nu vis că ne-au văzut în mijlocul lor, ne-au auzit graiul trăgănat, ne-au văzut portul în fel şi fel de fete, ne-au văzut izbucnirea deslănţuitei însufleţiri, şi sfiala, aproape neîndrăzneala de a ne afirma şi noi pe pept dragile cocarde tricolor ce ne-au pregătit şi ne-au îmblăit, — dar' nouă e adevăr că toate zilele petrecute în sînul fericitei lor ţări, de cînd am pus cel dintîi pas pe pămîntul lor liber şi până am eşit din copriusul lui, ne-au părut numai vis, şi nu puteam crede că le trăim, şi mai ales azi, cînd regîndim asupra lor, nu ne vine să credem că le-am trăit aievea!..

Că prea rămînea mirată urechea noastră cea deprinsă aici cu atîta vorbă străină, auzind acolo pe unde mergi, pe unde te învîrteşti, numai dulcea muzică a limbii române. De agrăeşti pe un funcţionar de tren, pe

Din satrapia Dobrei.

— Cele mai nouă nărozii ale micilor satrapi! — Arătări gendarmereşti făcute pe „aşa am auzit” şi şicane pentru aşa ceva! — Curia contra ministrului. —

Un amic al foii noastre ne-a trimis un tencuşor întreg, destul de zdravăn, de acte şi descrieri de fapte, cari arată, că graniţele îngheţatei Siberia, nu mai sunt departe de noi, ajung şi la noi, ba peste unele locuri ca peste Dobra şi Ilia, s'au şi întins deja, şi slujbaşii «constituţionali» maghiari să priceap a umbra cu poporul după rînduile şi moravurile siberiene, de par'că tot acolo ar fi trăit şi hăiducit!

Vom da pe rînd cîteva din celebrele bravuri ale micilor noştri Trepov-i. Iată unele:

I.

În preajma celei de a doua alegere dela Dobra, dl Dr. Rozvan venea dela Ilia la Dobra. Cîţiva prietini ai dsale i-au eşit în cale la gară, ca încă pe drum să se mai înţeleagă asupra împărţirii rolurilor pentru adunatul alegătorilor de prin comune, ca mîne-zi.

La casa dlui N. Crainic fiind mai mulţi înşi adunaţi, dl Crainic i-a pofit în casă şi aci s'au mai înţeles ei, vre-o 10—12 înşi, că ce şi cum?

Asta a fost prea destul fluşturatului notarăs Hits din Dobra, ca să pue pe nişte gendarmi nepricepuţi, să facă arătare la solgăbirăime că Dr Rozvan şi soţii au ținut dela gară spre în oraş: „conduct neiertat!”, fără îngăduinţa solgăbirăiască, iar' fiindcă s'au băgat în casa dlui Crainic, prin asta au ținut „adunare” (?) mare neiertată, fără îngăduială, în care G. Țințar a vorbit fulgerător, că „să mîncăm pe Unguri“...

Şi s'au trezit, mă rog, vre-o 14 înşi, între cari pâr. protpp Morar, Dr. Rozvan, T. Roşu, Em. Şuiaga, L. Vraciu, Ios. Criste, Aron Muntean, Miron Oprean şi alţii, — că au căpătat cităţii la pretură pe 21 Aug. ca să se pertracteze cazul. — Oamenii s'au dus. Au fost aduşi de faţă gendarmii, cari luău de scurt, să arate dovadă despre lucrurile cu care au învinuit aci pe oameni, au spus că ei dovadă nu au! dar' şi ei „aşa am auzit”, şi aşa au dat raportul!

S'a dovedit apoi că dl G. Țințar nici n'a fost în casa de care era vorba, decum să fi vorbit ceva acolo, despre

mîncarea Ungurilor. Dar' ei aşa „au zise”.

Şi asta a fost destul temeiu pentru un notarăs şi un gendarm, ca să hurţuluiască aici pe atîta cetăţeni nevinovaţi.

Pretorul s'a văzut silit a respinge acuza şi a hotărî că nu pedepseşte cu nimic pe „invinuiţi”, căci, zice chiar şi după ale sale socoteli, „nu să poate spune cu destulă hotărîre că venirea dela gară a mai multora împreună, ar fi conduct (convoiu mare) neiertat”.

Noroc că a fost atîta minte în glava celor dela pretură, că altfel, după voia căpătaşilor de mai sus, ar fi trebuit să fie potcoviţi rău bieţii Români, pentru-că au stat de vorbă vre-o 10 înşi la olaltă!

Intrebarea e acum: De ce pretura pe temeiu unor arătări atît de netrebnice, a mai şi făcut cităţii la pacnicii cetăţeni şi i-a purtat pe la cele cancelării, — iar' dacă i-a purtat pe nimic şi s'a dovedit fluşturătura notarului şi a gendarmului, cu ce i-a pedepsit pe aceştia pentru şicanarea pe nimic a unor cetăţeni pacnici şi de omenie?

II.

Dar' iaca una a mai frumoasă:

După-ce la alegerea dintîi dela Dobra, să văzuse că multe voturi au fost respinse pentru-că numele alegătorilor erau rău scrise în liste (d. e. în loc de Oprean era Oprea, în loc de Roşu: Roşa, — dl Dr. Rozvan a dat de grab rugare la comisia centrală a comitatului, să îndrepteze greşelile de peană din listă, ca nu pentru greşelile scriitorilor, să suferă perdere de drepturi cetăţenii în drept. Şi comisia comitatenză a şi hotărît să se îndrepteze greşelile de scris arătate de recurenţi şi a trimis preşedintele de alegere hotărîrea cu îndreptarea.

Ah, dar' asta era cuţit în coasta celor ce doreau o alegere ticăloasă, volnică, blăstămată! Că le lua din mână o armă cu care ei puteau face blăstămăţia de a respinge voturi româneşti ce nu le plac!

Îndată avocatul jidov Dr. Komlosy József din Ilia, cu neguţătorul renegat Csucs József şi cu cursmitul (doftorul de dobitoace) jidov Bleyer József, — au dat recurs la Curie contra hotăr-

reogîndită în frumoasele lor oraşe, în strălucita lor capitală, şi concentrate toate dovezile înaintării lor în prea luminata Expoziţie, în carea fiecare intrare, fiecare zid, fiecare părete, îţi vorbeşte cu graiu fermecat, fie de duioasele zile ale vechiului trecut, ale măririlor apuse ale aceluia, fie de gloria războaielor vechi şi nouă, fie de umbra măestrilor limbei, a cîntării, a poeziei, fie de dibăcia jertfitorului şi răbdătorului popor, fie de înălţimile şi strălucirea la care s'a putut ajunge în zilele mai nouă pe un teren ori pe celalalt, — şi atunci ne veţi înţelege extazul. — De-o fi avînd această Expoziţie şi unele scăderi, are şi sute de titli de laudă, pagini strălucite, prin cari înalţă mindria neamului şi a singuraticilor ce fac parte din aeest neam!

După 7 zile trăite în astfel de mediu, în astfel de senzaţii, cînd tu, străinul împins aici mereu în umbră şi ținut în umilire, vedeai acolo atîtea lucruri dragi sufletului tău, încît acuşi nu-ţi credea ochilor, auzeai şi nu-ţi mai credea urechii, — noi mai mult ca ori-şi-cine spunem adevărat, că totul ni-s'a părut un vis, un dulce vis! Cu atît mai dulce şi neuitat, cu

ririi drepte a comitetului comitatenz! Ca prin recurs să întîrzie intrarea în valoare a listei îndreptate, şi să rămînă cea rea până trece şi a doua alegere.

Iar' cineva, — tot dintre ai lor, temîndu-să că asta nu-i de ajuns, a făcut arătare la ministrul de interne Andrassy, că ce primejdie e la Dobra: primejdia de a să face alegere pe temeiu unei liste drepte, cinstit corigate! Şi deşi recursul contra hotărîrei comitatului, are loc numai la Curie, totuşi ministrul cel de eră nouă, s'a băgat cu puterea în un cerc de competenţă ce nu să țină de el, şi, cu dela sine putere, a dat poruncă la comitat, că alegerea cea nouă să se facă negreşit pe temeiu listei celei vechi, cu greşeli, şi nu după lista îndreptată; nimicînd astfel hotărîrea comitetului comitatent! Asta aşa s'a întîmplat. Şi sfîrşitul a fost spre bucuria celor ce o mişelie voiau, nu o alegere cinstită.

Astea s'a petrecut în Maiu. În Iunie vine Curia şi aduce hotărîre judecătorească, competentă, pe temeiu legii, şi respingînd recursul jidovilor Komlosy—Csucs—Bleyer, a întărit hotărîrea comisiei comitatense, care poruncise să se facă îndreptările în listă!

Mai trebuesc aci tîlcuiri? Nu. E dovadă pentru ori-cine, că la noi înşişi ministri ocrotesc călcarea legilor! Cei dela comitat să daseră bătăuţi de dreptatea limpede din recursul dlui Dr. Rozvan şi li-să părăse prea obraznic a nu-i împlini cererea de a îndrepta greşelile de peană din numele alegătorilor, — dar' iaca vine ministrul, cel mai înalt apărător al dreptului şi al dreptăţii, şi porunceşte el, că lista cea cu greşeli să fie cinstită, căci pe temeiu acesteia, pot face oamenii lui blăstămăţiile dorite, dar cu lista cea îndreptată nu.

Şi vine la urmă Curia, cea mai înaltă judecatorie a ţării, şi prin hotărîrea sa, pune pecetea ruşinei pe faţa ministrului şi a ciracilor săi.

Aşa-i că suntem în ţeara minunilor?

Un cap bolnav.

În numărul 34 al foii „Néptanitok Lapja”, un patriot cu numele Szabó Elemér, vice-inspector regesc de şcoale în comitatul Hunedoarei, publică la rubrica „Ora de distracţie” un fel de foită pentru învăţătorimea ce ceteste această foaie, o descriere de excursiune a lui în Matra, excursie făcută acum în vară, în vacanţă.

cît ştim că alţii, fraţi de-ai noştri, îl trăesc aievea!

Dar' să revenim la excursiunea însaşi şi să facem, pe scurt, o dare de samă asupra ei. Vom spune impresiile aşa cum ne-au rămas în fuga cu care am fost alergaţi de colo până colo, în toate cele 7—8 zile cît am petrecut, val mare, în Ţară.

Asupra plecării nu mai stăruim. Că despre asta s'ar putea spune prea puţine lucruri poetice, şi prea multe lucruri ungueroşti. Ori găsească, dacă poate, dl vicispan al comitatului nostru, „poezie” în volnicul fapt al său şi al brutalului său suprasupus, fişpanul cel cu mintea în pumn, că n'au voit să ne dee nouă, celor dela Orăştie, pasapoarte, deşi fi înaintasem toate documentele şi taxele de bani în rînduială. Numai nişte suflete de pigmei mici şi răi, pot pune pedeci la atari excursiuni culturale nevinovate. Doar aceea să-i fie poezia, că a mai găsit un soţ volnic, pe cel din comit. Timişului, care cu aceeaşi mână brutală a respins cererea corului dela Recaş de a-i da paşapoarte. Bieţii oameni au mers fără paşaport până la graniţă, de unde a fost respinşi,

FOIȚA

Un vis.

— Excursiunea noastră în Ţară, la Expoziţie, — prin Bucureşti — la Sinaia, — la Constanţa. —

Redactorul unui ziar din Bucureşti, trimis să vadă sosirea în Ţară a celor două mari, cele mai mari, convoiuri de Români de peste hotărîle Regatului, — văzînd voinicele cete de Bucovineni cu plete mari, apoi voioasele roiri de cîntăreţi din Ardeal, Ungaria şi Bănat, însufleţita lor întîlnire cu bine primitorii fraţi din Ţară, pe urmă producţiile acestor coruri şi Reuniuni, cu cîntări înălţătoare de suflet ori umplînd de duioşie, — bunul frate nici nu voia să creadă că ceea-ce vede cu ochii şi aude cu urechile, ar fi adevăr şi realitate, ci fi părea mai mult o viziune, o iluziune, şi a descris în ziarul său cele văzute şi auzite, sub titlul „Un vis”. Şi spune că: „Ceea-ce a fost ieri în Ardelene romane (producţia corurilor

Fiind-că își pune nevoieșă lui proză la rubrica de petrecere, ai crede că descrie acolo de fapt numai plăcerile ori peripețiile unei excursiuni. Aș! Groaznicii șovinisti, toți străini aduși de vinturi printre noi, nu pot scrie nimic fără să facă nițică „politică” și să dea cu călciea nițel în popoarele nemaghiare de pe a căror piele trăesc.

Așa și dl Szabó Elemér. Făcînd excursie prin locurile de unde e născut, nu poate să nu-și aducă aminte de locurile unde azi petrece, de „sălbatecele” locuri valaha din comitatul Hunedoarei, și să mediteze nițel asupra stărilor de pe aici și să povestească ceva despre ele în firul descrierilor din excursie. Și auziți numai cît adevăr știe spune dl inspector, mic Trepov al școalelor române din comitatul nostru. El zice printre altele:

„In comunele cu școală numai valahă, agitatorii naționali își fac mendrele liber! Dimpotrivă, în comunele cu școală de stat, unde învățătorul stă la înălțimea chemării sale, acolo lucrarea dărmătoare a agitatorilor să infrîngă și preotul înzadar amenință poporul cu iadul, că nu-l poate jura în biserică contra Ungurilor! Despre asta aflăm frumoase pilde din timpul mai nou.

Sub guvernul căzut, valahimea căpătase poftă asupra ungurimei, și au fost pregătiti o revoluție mai mare, despre care și scrisese ziarele destul în acel timp. Atunci am văzut noi înfrurirea bună a școlii de stat asupra poporului. Și anume, pe cînd în comunele fără școli de stat, valahimea era din samă afară agitată (aprinșă) și umbla înarmată cu lănci și amenința, pe atunci în comunele cu școli de stat, numai ici-colea, unde înfrurirea școlii nu a pătruns destul, să simțea ceva-ceva mișcare. În locurile primejdite însuși poporul valah lua în apărare pe vrednicii învățători de stat! Așa s'a întâmplat într'un loc, că locuitorii cei mai de frunte din comună au mers la vrednicul director al școlii și l'au asigurat că nu i-să va întimpla nimic, și că dacă de fapt ar izbucni „revoluția”, numai peste trupurile lor vor putea ajunge să-i facă ceva lui și familiei lui. În alt loc, în zilele critice, păzeau cu schimb casa învățătorului, ca nu cumva năvălitori din comunele vecine să poată face pagubă în averea ori viața învățătorului maghiari!”

Și așa mai departe, povestește Szabó Elemér al nostru, povestește ca în poveștile din lună, și-or fi cetînd învățătorii unguri de pe aiurea, cu gura căscată, despre oamenii din sălbatecul Ardeal, ca cum cetim noi în romanele grozăvite alui Flamarion sau altui fantast, despre ce neam de oameni a descoperit el, cu ochianul uriaș, în lună și pe steaua cutare!.

Ne mirăm foarte mult cum un om, ce

ne-avînd norocul pe care noi Orăștieni l'am avut, de a găsi un vicispan cinstit, uman, ca cel dela Sibiu, care ne-a dat dsa bilete de trecere la toți.

Trecuți peste graniță, pe pămîntul liberei României, la cele dintîi căsuli de pază lingă cari stăteau soldați români, ei ne-au primit cu toată inima, ridicîndu-și căciula și strîngîndu-ne plini de bucurie de frate: „Ura!” Iar pe margini de drum, bărbați și femei ne veniseră până departe-departee nainte și urcați pe ziduri, pe petri, pe mobile, fiuturau batiste în calea noastră și ne salutau plini de inimă!

La cea dintîi stațiune română apoi, pe noi la Căneni, pe Bănățeni la Verciorova, ne-au așteptat trimișii societății „Carmen” din București, cea care a arangeat această mare intrunire a corurilor române, salutînd corurile ce seoseau.

La Căneni simpaticul tinăr M. Savu membru al corului „Carmen” a salutat cu frumoase cuvinte pe oaspeții ardeleni, zicînd că: „Vă salut cu dragă inimă pe voi, reprezentanții cîntecului, a dulcele doine, cînd veniți să cîntați cu noi alăturea în Țara noastră, în țara voastră (Trăiască!) și vă urez: Fiți bine veniți, dulci frați!

să ține a fi în oficiu serios și sus pus, poate scrie și subscrie astfel de năzdrăvăni, astfel de lucruri șuchiate, în o foaie edată de ministerul de culte pe sama tuturor școlilor din țară!

Vedeți, iubiți cetitori, aceștia, Szabó Elemér și ortacii săi cu suflute întunecate și oarbe de ură, aceștia sunt adevărații agitatori (ațîțatori) aprinzători la ură de neam. Căci e vădit că toate bazaconiile și scorniturile ordinare din foiletonul acestui domn, nu-s scrise pentru altceva, decît pentru a trezi cea mai sălbatecă ură și dispreț la cetitorii săi maghiari, față de poporul român cel-ce „umbla cu lăncile și amenința” nainte de urcarea lui Koșuth în scaunul de ministru, și contra școalelor noastre românești, cari parcă chiar ele ar fi pregătind poporul pentru astfel de „revoluții”.

Aceștia sunt singurii și păcătoșii agitatori, iar nu noi, cari ne plîngem cu jumătate de gură abia, asupra multelor batjocuri și umiliri ce ni-să fac.

Sunt oameni cu capete stricate, cu capete bolnave cei-ce pot scrie astfel de scornituri ordinare despre poporul român. Le-ar trebui cteva ciubere de apă pe cap, să se răcorească și tămăduiască.

Deputații între popor.

Dep. Vasile Goldiș.

Duminecă în 3/16 Sept. și-a ținut deputatul Vasile Goldiș darea de samă în comunele Vărădia, Giulița și Găvoșdia. La gară îl așteptau alegătorii în frunte cu preotul și învățătorul și cu dl Dr. Victor Bontescu, care venise aici spre a lua parte la nunta familiei Țăran.

Deputatul V. Goldiș a ținut o lungă vorbire, în care a arătat fraților săi Români starea politică a țării, precum și activitatea, ce au desvoltat-o în casa țării deputații naționaliști. Cu adevărată însuflețire și nefățărîtă încredere ascultau alegătorii cuvintele deputatului lor și adese-ori prin puternice aclamațiuni aprobau cele auzite. Deputatul V. Goldiș a arătat mai ales faptul, că deși puțini fiind, toți deputații naționaliști prin luptă bărbătească vor putea stoarce în dieta țării ușurări pentru popor. Este însă de lipsă, ca poporul pretutindenea să se trezească și să aleagă deputați pe bărbații, cari sunt sinceri aderenți ai partidului național.

Preotul Ioachim Turcu din Vărădia în cuvinte pline de însuflețire a mulțumit d-lui deputat pentru cele desfășurate, l'a asigurat de iubirea poporului din cercul Radnei.

Din Vărădia deputatul V. Goldiș s'a dus în Giulița. În casa unui

I-a răspuns Dr. Comșa (Săliște) în cuvinte bine simțite, — apoi corurile ardelene (4: cele din Săliște, Orăștie, Ocna și Munții-Apuseni) au salutat liberul pămînt român cu cîntecul: „Pe al nostru steag e scris unire!” dirigeat de dl Crișan (Săliște), apoi cu „Trăiască Regele!” dirigeat de dl Branga (Orăștie) și pe urmă cu: „Tricolorul” (Crișan, Săliște)

Urcînd apoi în trenul special, pus cu bunăvoință, gratuit, de cei de dincolo, la dispoziția excursioniștilor, — am plecat pe la 6 seara, veseli și cîntînd, pe minunata vale în jos! Pe unde treceam, pe la toate căsuliile, pe la toate stațiunile, chiar și după însărare, ne primeau viile aclamații ale fraților din partea locului, ieșiți anume, în cete mari, pe la stațiunile căilor ferate. A fost o cale de bucurie, de însuflețire, cum rar să văd!

(Va urma).

„Viața literară” e o revistă pentru familie, care aduce foarte bune piese literare, și e bogată în cuprins. O dirigează domniile Coșbuc, Gorun și Chendi. Costă pe an 7 Lei (cor. 6-50). București, Str. Sărindar 11.

țăran de frunte era tocmai nuntă. Toți nuntașii, cu steagul de nuntă, cu țăruful de lăutari în frunte, i-au ieșit înainte până la marginea satului, de unde apoi mulțimea l'a petrecut la locul dării de samă.

După darea de samă a deputatului, tinărul preot Ioan Covaciu din Giulița a rostit o caldă și cuminte cuvîntare, dînd mulțumită deputatului și sfătînd spre bine poporul.

De aci s'au întors cu societatea întreagă la Vărădia, ca să fie la cununia d-soarei Gabriela Țăran ou candidatul de preoție Ignatie Vișoiu.

Cununia a săvîrșit-o părintele din loc dl Ioachim Turcu, iar nănași au fost dl Dr. Victor Bontescu, avocat în Hațeg și doamna protopopeasă Procopie Givulescu.

După cununie s'a încins o nuntă românească, cum numai pe Valea-Murășului să fac!

După „Trib.”

NOUTĂȚI

Brașovul are zile de sărbătoare. Azi, Vineri în 21 și Sîmbătă în 22, e adunarea gen. a Asociațiunii, la care ia parte o mulțime de lume aleasă din toată țara pe unde sunt Romîni. Dela Brașov cei mai mulți vor pleca apoi în excursie să vadă frumoasa Expoziție din București, Sinaia și Constanța.

La adunarea aceasta e să se dea întărire alegerii de secretar H. a dlui Oct. Tăslăuan (ales de comitetul central) și să se aleagă și un secretar literar, la care post e luat în socotință distinsul poet Oct. Goga. — Fiindcă dl Diaconovich iese din serviciul Asociațiunii, unde în timpul cit a fost secretar I. s'a realizat edarea Enciclopediei Române, edificarea Muzeului etnografic, etc., ca lucruri destul de însemnate în viața Asociațiunii, — pe dl Diaconovich e vorbă să-l aleagă membru onorar al Asociațiunii, cum și pe vrednicul avocat Em. Ungurean din Timișoara, care are frumoase merite pentru Asociațiune în acele părți.

Foc. Luni în 17 Sept. între orele 11 și 12 ziua, a izbucnit un destul de puternic foc în Strada-lungă din Orăștie. Au ars în abia o oră patru case și vre-o 6—7 alte edificii economice din jurul lor. Fiind aproape toți asigurați (unii însă prea pe puțin), li-să vor plăti pagubele de băncile la cari erau asigurați.

Tirgul de porci la Orăștie, încetînd boala în oraș, s'a deschis de nou!

Tovărășie nouă. Mai mulți frați doritori de mari avînturi economice, au publicat prin „Pop. Rom.” repetite apeluri pentru a forma o mare Tovărășie a agricultorilor (plugarilor) și meseriașilor nostri din toată țara, punîndu-i cancelaria conducătoare în Budapesta.

Pe ziua de 30 Sept. n. dnii I. I. Crăciunel, V. C. Osvadă și D. Birăuț, convoacă deja adunare generală de constituire, la Timișoara, cînd să se statorească și statute, să se aleagă și direcțiunea și tot.

Luăm notiță despre încercare, dorînd să se aleagă ceva bun și folositor din ea pentru poporul nostru.

Să caută preoți pentru America. E foarte interesantă mișcarea poporului nostru românesc în America. Cei duși acolo nu să pot lipsi de dulcele mîngăeri ale religiei, și să tocmească cum pot să fie mai mulți la un loc și să formeze cîte o parohie, să-și țină și ei un preot, ba să-și zidească chiar biserici, cum au și alte neamuri duse acolo.

Românii gr-cat. au deja vre-o 4. parohii organizate, cu preoții lor proprii, printre cari și dl Dr. Epaminonda Lucaciu. Asemenea și cei gr.-or. vre-o 3. — Acum credincioșii gr.-or. cer un nou preot pentru orașele Indianapolis și Ind. Habor, punîndu-i-să în vedere un venit de vre-o 800 dolari, ce fac 3000—4000 coroane. Să fie, după putință, om mai tinăr, bine instruit, care să reprezinte cu cinste biserica în mijlocul acelei lumi mari. Indrumări dă consistorul din Sibiu celor-ce ar dori să meargă.

Foc la expoziția din București. Mercuri în 19 Sept. n., spre sară, a luat foc pavilionul de marină al expoziției române din București și n'a putut fi mîntuit, ci a ars de tot, ba ci-că și niște paviloane mai mici din apropierea lui. În cuprinsul expoziției și așa e totdeauna lume multă, iar acum, la vestea că e foc în expoziție, a năvălit jumătate de oraș asupra ei! A-tita lume să adunase în jurul pavilionului arzînd și în expoziție peste tot, că a trebuit să iasă armată ca să facă loc pompierilor și să oprească prea marea îngrămădire în acel loc.

Concert. Dsoara Clara Fabini arangează Duminecă sară (23 Sept.), un Concert în sala hot. „Transsylvania” din loc, cu concursul doamnelor Dr. Marcovinoich și Luise Krasser și a dlui Leo Pohloudek.

Roiuri nouă de Români din Ardeal și Ungaria, au plecat în România, — după întoarcerea corurilor. Dumineca trecută a sosit la București 100 de Aradani, unde s'au întîlnit cu o ceată mare de Români din Macedonia, veniți și ei la Expoziție. Acum dela Brașov pleacă o ceată mare de tot din cei adunați acolo la Asociațiune.

Greva lucrătorilor dela Petroșeni și minele din jur, s'a sfîrșit. Direcțiunea a fost silită să vadă, că starea lucrătorilor a fost prea umilitor și de nesuferit și le-a primit cererile, făcîndu-să pace cu ei. Dar' contra mai multora sunt introduse cercetări, puse la cale chiar procese, ca fiind răsvrătitori ai buneii rîndueli...

Nu tot așa de mulțumiți sunt lucrătorii din băile dela Brad, și ținutul lui, ci între aceștia nemulțumirea e încă mare, și poate nu mult va trece și va izbucni de nou, că pe ei li plătesc conducătorii numai cu făgăduințe ce întîrzie a să implini.

Mare foc a fost în București în 18 Sept. n., noaptea. Hotelul Budișteanu din fața marelui palat al Postelor, a luat foc și a ars total. De sară dela orele 9 până dimineața la 3 focul a ținut într'una, fără a putea fi stîns. Pompierii au reușit însă a împedeca lățirea lui.

Kristoffy, fostul ministru de interne sub Fejérváry, a fost așezat într'un sanatoriu (casă de sănătate) în Germania, fiind tare bolnav de nervi, unii spun că s'a tulburat la minte.

Un tren căzut întreg în riu. Mare nenorocire s'a întimplat în 18 Sept., la Dover în America. Pe cînd trenul expres tocmai trecea peste rîul Cimaron, care era umflat de ape mari, podul trenului s'a prăbușit sub el și trenul de 12 vagoane a căzut, dela înălțime de 30 de metri, în rîul umflat! Un singur vagon a scăpat de n'a căzut, iar în cele 11 căzute, peste 120 călători și-au pierdut viața în valurile turburi ale rîului! Un singur călător, un Neamț, care în timpul nenorocirii fusese afară din vagon și a putut sări în apă de a scăpat cu înotul, și-a mîntuit viața, — ceialalți nici unul.

Zilele groazei în Rusia să țin lanț nesfîrșit. Poliția secretă umblă zi și noapte să descopere noi și noi vinovați de răscoală și de umblat cu bombe. — În cetățuia Varșoviei au fost împușcați de nou în 18 Sept. 2 revoluționari. Pentru moartea lor alți soți ai lor s'au răzburat asupra generalului Doroskeski, trăgînd 3 focuri de revolver asupra lui, dar' l'au atins numai ușor și pe cocișul lui mai greu. — Temnițele și șanțurile cetăților sunt pline de arestați. Numai în Varșovia au fost arestați în cele din urmă 3 zile peste 2000 de oameni. Ii iau din stradă cum le par nițel bănuți ori cum îi pîrește cineva. E ceva grozav. Ai un dușman, te minte pe sub mână la poliție și te trezești prins la poliție și chinuit foc.

În 17 Sept. a fost împușcat studentul Masuriu și un ofițer tinăr, ca aflați vinovați de a fi ajutat răscoalei.

În 19 Sept. 4000 de infanterești și 1000 călăreți au impresurat o insulă de pe Vistula, unde să aflau adunați o mulțime de muncitori de poduri. I-au încunjurat și prins pe toți și vinovați ca și nevinovați, i-au dus în șanțurile cetăților, cu femei cu copii cu tot și abia 2—3 au slobozit, ceia-

laltzi zac acolo prinși, chinuți cu foame și bătai.

Tot în 19 dim., au împușcat pe 17 marinari din cei judecați pentru răscoala dela Sveaborg, pe alți 80 i-au trimis la muncă silnică pe viață în Siberea.

Trenurile pe foarte multe linii nu cutează să mai umble de groaza răsculaților, cari le aruncă în văzduh cu dinamită.

În Varșovia un soldat beat a atacat cu sacia pe un general ce venea în trăsură. Generalul a căzut plin de sînge în stradă.

Pe un colonel de tunari, făptuitori necunoscuți l'au culcat la pămînt cu pușcături de revolver, pe cînd trecea pe drumul Bjeika de lingă Varșovia.

Pe procurorul statului dn Sarigen, l'a împușcat în stradă un student tinăr.

Și așa mai departe: În țara întreagă numai o groază și un suflu al morții.

Fintină de petrolu, aprinsă. În noaptea de 19 Sept., la miezul nopții, din pricine negăsite, a luat foc fintina de petrolu Nr. 4 dela Bușteni (România). Cînd s'a aprins, a produs o durdătură groaznică și o zguduitoră ce s'a simțit departe! Indată a fost în flacări toată împrejurimea fintinei: edificii, fin, turnul de sfredelire, magazinul cu pumpele de tras petrolu și magazinul cu petrolu scos, în care erau 40 de vagoane de petrolu. Tot a ars scrum. Paguba e de vre-o 80.000 franci.

Sinucidere de groaza gurilor koșuthiste. În Pesta s'a împușcat Marți (18 Sept.) consilierul de poliție Béla Bérczi, unul din cei mai isteți capi ai poliției din Pesta. Era ager și aspru și își împlinea chemarea de polițist aproape neîndurat. În vremea guvernului lui Fejérváry a slujit și sub acesta și dacă i-a dat o îndrumare, a împlinit-o cu toți polițistii, ca și ori-cărui alt guvern. Ajuși la putere koșuthiștii, nu i-au putut ierta, că de ce a slujit și el, în înalta lui slujbă de conducător al poliției, sub guvernul urgisit alui Fejérváry, și mereu l'au atacat, mereu l'au împușcat cu bănueli și l'au hîșit prin foile lor. Marți Bérczi s'a hotărît să fugă din calea acestor nobili frați ai săi ajunși la putere, trăgîndu-și un glonț în inimă. A lăsat însă mai multe scrisori, cătră ministrul de interne, cătră prietini, cătră soție, în care spune că moare de groaza gurilor rele ale koșuthiștilor, a coaliției, cari pe neașteptat l'au prigonit și l' prigonesc într'naa, amărîndu-i zilele.

Natura e totdeauna cel mai bun vindcător. Mijloacele și drumurile ei sunt minunate. Așa de pildă și oleiul de pește cuprinde astfel de materii vindcătoare, pe care fința omenească nu le poate compune. — Oleiul cel mai de bun gust și mai ușor de mistuit e „Emulziunea lui Scott”, care acum să căpătă în toate apotecele.

O întimpinare.

Fiind dl Inv. I. Velicea atacat prin o scrisoare publicată în „Foaia Poporului” din Sibiu și neprimind acea foaie întimpinare dsale, — la rugarea dsale stăruitoare, îi facem noi loc, dînd întimpinare dsale în părțile ei principale. Iată-o:

Onorată Redacțiune!

În „Foaia Poporului” Nr. 29, în o corespondență „Din public”, părintele Alexiu Trif cercă a să scuza de cele ce i-să aruncă de „un participant” în „Tribuna” Nr. 96 și în „Foaia Poporului” Nr. 22. Voeste numai, căci o departe de a să scuza, căci cîte afirmațiuni, atîtea neadevăruri.

În mod nedemn mă atacă în numita foaie pe mine voind a mă ponegri înaintea celor ce mă cunosc.

Afirmă părintele Trif: că „participantul voind să ridice pe Ioan Velicea pe scara cu cuele putrede”, etc. — Doar' e ridicol, căci cele scrise de „participantul” în ziarele amintite, fiind fapte întimplabile nu pot fi bagatelizate așa. S'au voeste p. Trif să facă „nimenea” din marel proprietar Eugeniu Bianu, propopp, Iosif Lita și ceialalți?

Zice mai încolo: „Acest participant tendențios a născocit acele rînduri sedus de dascălul I. Velicea, ca să-mi păteze caracterul meu de preot”, etc. Curioasă afirmațiune. Va să zică

dacă cineva vorbește adevărul, îl vatămă în caracterul său de preot? Dar' cind a fost dus la alegerea de deputat în cercul de jos din Tirnavamică și a căpătat bilet la papricaș, și biletul l'a vîndut cu 8 coroane, acesta nu-l vatămă în caracterul său de preot?

Că acest preot m'a acuzat la inspectorul regesc, despre aceasta nu mai încapă îndoială. S'a adresat prima-oară către tinărul candidat de inv. Al. Banea, ca să facă el o epistolă anonimă către inspectorul, adică să mă acuză, că nu fac destul progres din l. maghiară! și că nici nu vreau să fac, cu motivația, că „da de l'om putea mișca de aici“!.

După-ce însă acel tinăr nu s'a lăsat sedus, ai pus pe ginerele dtale să meargă la inspectorul să mă acuză!.. Asta ginerele dtale Vasiliu Bianu a recunoscut în fața dlui Vasiliu Turcu, adj. not. în loc.

În aliniatul al doilea, zice păr. Trif: „dealtmintrelea să-i pară bine inv. Velicea că l'a mai scărmanat inspectorul regesc; numai bine i-a făcut, desbrăcîndu-l de omul cel vechiu ca să nu-i zic neglijent“, etc.

Afirmațiune absolut fără nici o bază. Oare p. Trif nu-și aduce aminte că după finea fiecărui an de serviciu din cei 9 ani, cîți i-am făcut neîntreput la această școală i-am cerut certificat despre purtarea mea morală și despre progresul ce l'aș fi făcînd cu băeții, și-n toți anii mi-a dat certificatul cel mai bun, cu purtare morală exemplară și cu progres eminent. A fost silit la acesta, căci, de sigur, nu de dragul meu mi-le-a dat. Insuși inspectorul la examenul din 1905 a recunoscut, că din toate celelalte obiecte, e un progres excelent, afară de l. maghiară, ce nici nu e așa mirare, deoarece comuna aceasta e situată în un ținut compact românesc, nefiind în atingere cu poporul maghiar, decît poate la vre-un tîrg depărtat.

În ce privește aliniatul al treilea, e fără nici un rost, căci e o pretenziune proastă, că participantul din a doua sau a patra comună să vină să asculte predicile păr. Trif în Făget, care har Domnului, nu ne prea împresc. Să încercăm să se spele mîncolito de agenturile filialei băncii uurești dela Hususău. D'apoi cînd ai primit agentura dela filiala Hususău, oare nu eram și eu în casă cu Banea? Sunt atîtea cazuri, cite împrumuturi s'au făcut (multe nu sunt, căci e bancă

nouă) și apoi încă una de care participantul nu a făcut amintire, la *Balásfalvi magyar takarékpénztár részvénytársaság*, oare nu ești dta agent? nu vei zice că aici sunt puține cazurile?

Și toate acestea le faci în interesul poporului? ba în interesul buzunarului, cum s'a mai spus acestea mai sus.

Zice păr. Trif: „ce să ține de edificarea școlii fie meritul ori și cui“, etc. D'apoi la tot cazul, nu țî-l vei atribui d-tale, care nici atîta bunăvoință nu ai avut, ca măcar să cercezeți odată acea întreprindere în timpul zidirii; așa mi-s'a spus că nimenia nici nu te-a văzut pe-acolo.

Cînd țî-a zis Vasiliu Popa: „ei, părinte, să te arăți și d-ta cu ceva la școala noastră“, nu ai contribuit cu nici un denar, spre scandalizarea poporului, — nici moralmente, nici materialmente cu nimic, apoi cum aștepți să fie meritul d-tale?

Meritul după toată dreptatea să cuvine bravilor locuitori din comuna aceasta, în mijlocul cărora să află și marele proprietar și notar cercual Eugeniu Bianu, care în această afacere, precum și-n alte referitoare la binele obștesc, totdeauna are partea leului.

Atît deocamdată pentru buna lămurire a lucrului.

Făget, August 1906.

Ioan Velicea, inv.

Oleiu de pește comun

e de un gust așa de respingător și așa greu de mistuit, că pentru copii și pentru bolnavii mai simțitori, adese-ori nici în vorbă nu poate fi adus, — dar' azi puterea vindecătoare a oleiului de pește o poate întrebuița ori-cine, căci în forma de *Emulziunea lui Scott*, acest oleiu e ferit de gustul său urît. Emulzia lui Scott e negreșit de gust bun, ușoară de mistuit și de trei ori așa cu efect ca oleiul comun. Emulzia-Scott nu face nici o tulburare organismului, ci vădit și statornic îl influențează favorabil.

Semnul, că Emulzia-Scott e veritabilă, e marca: „Pescarul ducînd pe spate o știucă mare“.

Scriind că ai cetit'o în foaia noastră, trimite 75 fil. în marce postale și vei primi mustră gratis, dela:

Dr. EMIL BUDAI, „Városi gyógyszerterá“. Budapest, IV. Vaezi n. 34/50.

== O sticlă originală: cor. 2-50 fill. ==
Să capătă în toate apotecele.

Casă de vînzare.

Casa din Drumul țării Nr. 53 e de vînzare din mîna liberă.

Informațiuni mai de-apropoape să pot căpăta în strada Fabricicii Nr. 12. 2-3

Nr. 1449/906. 1-2

Edict de licitare.

Primăria comunală a comunei Cugier (Kudsir) în urma deciziei finale al reprezentanței comunale a comunei Cugier de sub Nr. 57/906 va da în 1 Octombrie st. n. 1906, înainte de amezai, la 9 oare, la casa comunală a comunei Cugier prin licitație publică plus oferindă în arîndă pe un period de 3 ani 1907-09 ambele mori comunale (una cu o roată și una cu 4 roate) cum și dreptul de adunat de vamă în ziua tîrgului de săptămîna.

Prețul strigării, arînda de pînă acum adecă ca arîndă anuală:

- a) Pentru ambe mori . 5968 c. 75 fil.
 - b) Pentru vama de tîrg . 1399 c. 05 fil.
- Vadiu 10% dela prețul strigării.

Condițiunile de licitare să pot vedea în orele oficioase la cancelaria comunală a comunei Cugier.

Cugier, în 17 Sept. 1906.
Primăria comunală:
Procopiu Herlea, Ioan Țirlea,
notar comună birău II.

Primesc imediat în prăvălia mea de ferărie 2 băeți ca învățacei, să fie bine dezvoltăți și să aibă cel puțin 1 sau 2 clase gimnaziale.

3-3 Ioan D. Bârsan.
Săliște.

Invățacel de prăvălie care să aibă cîteva clase gimnaziale, să cunoască cît de cît limbile folosite aici, și din casă bună, — să primește în prăvălia de manufactură a subscribului.

12- Ioan Lăzăroiu
comerciant în ORĂȘTIE.
(Szászváros.)

Caut pentru brutăria (pecăria) mea nou arangeată în Orăștie, cu 1 Octobrie a. e., o dexteră calfă de brutar și un învățacel.

Mai de-apropoape a să lua informații la

1-2 Karl Zobel
în Orăștie (Szászváros)

Cumpărați:
POEZII
de Victor Bontescu
un volum elegant și bine apreciat, franco cu -- Cor. 1.60.

„ARDELEANA“

Institut de credit și economii, societate pe acții în Orăștie.

Capital social K 500.000. Escontează cambii cu. . . 7%
Fond. de rez. K 420.000. Credite de Co. curent și lomb. 7%
Totalul fond. K 920.000. Imprum. ipot. simple. . 6-7%
Depuneri K 2,800.000. Plătește ptr. depuneri . 4½-5%

Să aduce la cunoștință, că „ARDELEANA“, institut de credit și economii în Orăștie a introdus între operațiunile sale de bancă și împrumuturile **hipotecare cu anuități**.

Aceste împrumuturi să acordă pe proprietăți de pămînt din comune rurale, și urbane și pe edificii din astfel de comune, cari au cel puțin 5000 de locuitori.

Împrumuturile cu anuități să dau pe durate de timp ce pot varia între 5-30 de ani. În cazuri excepționale și pentru împrumuturi mari, timpul de amortizare poate fi și mai mare ca 30 de ani.

Suma minimală a unui împrumut hipotecar cu anuități trebuie să fie cel puțin de K 200.

Planurile de amortizare pentru împrumuturile cu acoperire hipotecară bună să socotesc cu 6% netto, în anuități semestrale, al căror termen să stabilește la timpul în care cer împrumutătorii.

În caz de conversiuni, adecă în caz cînd să schimbă datorii deja întabulate la alte bănci în împrumuturi nouă cu dobîndă mai mică, împrumuturile cele nouă sunt scutite de competențe de întabulare și timbre. Tot asemenea sunt scutite de timbru și extrasele de cărți funduare, cari să cer pentru scopuri de conversiuni.

Cererile pentru astfel de împrumuturi au a să adresa direcțiunii »ARDELEANEI«, institut de credit și economii, societate pe acții în Orăștie (Szászváros) și au a cuprinde:

- a) extras de cărți funduare cu datul cel mai nou și legalizat;
- b) foaia de catastru;
- c) libelul, eventual atestat de dare;
- d) atestat oficios de prețuire, în care fiecare parcelă și edificat să fie prețuit aparte; și
- e) eventuale contracte de vînzare și cumpărare, de închiriere sau arîndare, dacă petentul are de acoperire hipotecară edificii, e de lipsă să se înainteze și un atestat despre venitul acelora.

Informațiuni mai de-apropoape, precum și sfaturi în afacere de împrumuturi hipotecare cu anuități și în general în ori-și-ce afacere de bancă, să dau în localul institutului, verbal sau prin postă în mod gratuit.

Orăștie, la 12 Sept. 1906.

1-30 „Ardeleana“
Institut de credit și economii,
societate pe acții.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI			
Situatiunea sumară.			
1905		1906	
27 August	ACTIV	19 August	26 August
106,402.873	{ 75,277.873 Reserva met. Aur 75,151.516 31,125.000 » trate. Aur 31,125.000 }	106,276.516	109,595.437
1,879.753	Argint și diverse monete	998.327	782.489
48,335.180	Portofoliu Român și Strein	79,975.310	85,779.578
24,986.958	{ *)Impr. contra ef. publice 6,993.700 » » » contcurt. 21,677.401 }	28,671.101	28,845.754
11,999.666	Fonduri publice	11,999.924	11,999.924
15,153.610	Efectele fondului de rezervă.	14,801.390	14,801.390
2,930.477	» » » amortisirea imob. și mat.	2,908.324	2,908.324
5,718.701	Imobili	5,768.681	5,769.188
582.388	Mobilier și Mașini de Imprimerie	603.725	603.725
303.771	Cheltueli de Administrațiune.	352.816	356.490
83,859.990	Deposite libere	86,823.395	87,184.295
—	» » ct. provizorii	9,125.000	9,125.000
—	Compturi curinți	9,600.092	5,775.634
56,133.586	Compturi de valori	24,302.773	24,953.781
358,286.953		382,207.374	388,481.018
	PASIV		
12,000.000	Capital	12,000.000	12,000.000
19,878.642	Fond de rezervă	21,373.442	21,373.442
3,016.596	Fondul amortisirii imobilelor și material	3,222.588	3,222.588
230,451.310	Bilete de Bancă în circulațiune	247,524.790	253,366.500
1,560.783	Profituri și perderi	1,646.498	1,646.498
452.446	Dobânzi și beneficii diverse	491.661	562.695
83,859.990	Deposite de retras.	86,823.395	87,184.295
—	» » ct. provizorii	9,125.000	9,125.000
7,067.186	Compturi curente	—	—
358,286.953		382,207.374	388,481.018
	Scomptul 5%) Dobânda 5%		

P. T.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, că mi-am deschis în Orăștie, în strada Tîrgului Nr. 7 (în casele hotelului „COROANA“) o

prăvălie de pielărie

cu totul modernă și bogat asortată, corăspunzînd deplin cerințelor timpului.

În urma praxei mele cîștigată prin serviciul de 12 ani în bransa asta, cum și în virtutea legăturilor mele cu firme mari și cu fabrici de rangul prim din țară și din străinătate, — mă aflu în acea poziție plăcută, că pot să servesc onoratului public totdeauna cu articli de pielărie de cea mai bună calitate, și pe lîngă prețurile cele mai favorabile, putînd să cîștig deplina mulțumire a on. clientele.

Recomandînd prăvălia mea de piele în atențiunea onoratului public și cerîndu-i binevoitorul sprijin, — semnez

— cu toată stima —

Artemiu R. Brassai.

„Tipografia Nouă“, în Orăștie